

คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ

และภาษาไทยมาตรฐานของ

ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชน

บ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น

อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

1

Loanwords from Northern Thai and Standard Thai in
The Shan Language of Speakers in Ban Wiangwai,
Monpin Sub-District, Fang District, Chiangmai Province

วรรณวนัช อรุณฤกษ์¹

Wanwanat Aroonroek

รับบทความ

1 กรกฎาคม 2567

แก้ไขบทความ

21 พฤศจิกายน 2567

ตอบรับบทความ

22 พฤศจิกายน 2567

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

248 หมู่ 2 ต.ปงยางคก อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง 52190

Assistant Professor, College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University

248 Moo 2 Hangchat, Lampang, Thailand 52190

E-mail: wanwanataroonroek@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษาไทยใหญ่ จำนวนทั้งหมด 15 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ยืมคำจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 10 หมวด ได้แก่ คำนาม คำลักษณนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย คำอุทาน และคำปฏิเสธ โดยใช้คำศัพท์ทั้งหมด 1,871 คำ แบ่งได้เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 836 คำ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 733 คำ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 302 คำ ทั้งนี้คำยืมในภาษาไทยใหญ่นั้นเป็นคำยืมที่มาจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน กล่าวคือ คำยืมที่เป็นคำนามมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือคำกริยา คำวิเศษณ์ หมวดคำเหล่านี้ล้วนเป็นคำหลัก ส่วนคำไวยากรณ์ ได้แก่ คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำบุพบท คำเชื่อมคำลงท้าย คำอุทาน และคำปฏิเสธ ได้มีการยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานเช่นกัน แต่มีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นคำยืมเหล่านี้จึงแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาไทยใหญ่ของคนในพื้นที่นี้ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : คำยืม ภาษาไทยใหญ่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยมาตรฐาน

Abstract

This article aims to analyze the types of loanwords borrowed from Northern Thai and Standard Thai in the Shan language spoken by the community in Ban Wiangwai, Monpin Sub-district, Fang District, Chiangmai Province. Data was collected from a total of 15 Shan speakers. The results show that Shan speakers in Ban Wiangwai borrowed words from Northern Thai and Standard Thai. These words fall into 10 categories: nouns, classifiers, pronouns, verbs, adjectives and adverbs, prepositions, conjunctions, final particles, interjections, and negatives. A total of 1,871 words were analyzed, consisting of 836 Shan words, 733 Northern Thai loanwords, and 302 Standard Thai loanwords. The loanwords in the Shan language are primarily derived from both Northern Thai and Standard Thai, sharing similar characteristics. Among the loanwords, nouns are the most frequently borrowed, followed by verbs, adjectives and adverbs. These categories constitute core vocabulary. Grammatical words - including pronouns, classifiers, prepositions, conjunctions, final particles, interjections, and negatives - were also borrowed from Northern Thai and Standard Thai, though in smaller numbers. These loanwords effectively illustrate the linguistic changes occurring in the Shan language within this community.

Keywords: Loanword, Shan language, Northern Thai, Standard Thai

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ โดยภาษาไทใหญ่จัดอยู่ในภาษาตระกูลไท (Tai) ในปัจจุบันชาวไทใหญ่มีถิ่นฐานกระจายอยู่ในภูมิภาคแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐฉานทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ (พรณิดา ชันธพัทธ์, 2020, น. 124) อย่างไรก็ตามชาวไทใหญ่บางส่วนได้อพยพเข้ามาอยู่ในเขตจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย พื้นที่หนึ่งในภาคเหนือที่ชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาอยู่เสมอคืออำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีเขตแดนติดต่อกับพม่าและในอดีตเส้นแบ่งเขตแดนยังไม่ชัดเจน จึงมีคนไทยบางส่วนอพยพข้ามไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า และบางส่วนก็กระจายตัวเข้ามาตั้งรกรากอยู่บริเวณบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (จรรยา พนาวงศ์ และอุไรวรรณ แก้วคำมูล, 2546, น. 1)

ในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงหวายมีชาวไทใหญ่อาศัยปะปนอยู่กับชาวไทยเหนือซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่บริเวณนั้น ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของสังคมไทใหญ่ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านภาษา ดังเช่นการสัมผัสภาษา (Language contact) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ในทุกภาษา (Thomason, 2001, p. 8) ทำให้ภาษาไม่บริสุทธิ์ (ชีวหง ฉิน, 2554, น. 1) อย่างไรก็ตาม การยืมคำมักจะเป็นกระบวนการแรกในการสัมผัสภาษา และเมื่อมีการยืมคำเกิดขึ้นย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษาผู้ยืม

การยืมภาษา (linguistic borrowing) หมายถึง การที่ภาษาหนึ่งรับเอาลักษณะใดก็ตามจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้จนกลายเป็นลักษณะของตนเอง ลักษณะทางภาษาที่ยืมได้นั้นอาจเป็นเสียง พยัญชนะ สระวรรณยุกต์ ทำนองเสียง เสียงเน้นหนัก คำทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำหลัก เช่น นาม กริยา และลักษณะทางไวยากรณ์ เช่น การแสดงพหูพจน์ การกซึ่งคือคำที่ทำหน้าที่เป็นผู้ทำ ผู้ถูกกระทำ ผู้ถูกใช้ หรือขยายคำอื่นรวมทั้งหน่วยสร้าง (construction) ต่าง ๆ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 98) เพราะฉะนั้นคำยืมจึงหมายถึงคำศัพท์ที่ยืมเข้ามาใช้ทั้งเสียงและความหมาย อาจมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาผู้ยืม รวมถึงการยืมคำศัพท์มาจากภาษาอื่นและนำมาผสมกับคำในภาษาของผู้ยืมในลักษณะประสมคำหรือซ้อนคำ ทำให้ความหมายของคำที่ยืมเข้ามากระจ่างชัดขึ้น

ชุมชนบ้านเวียงหวายมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ปะปนกับชาวไทยเหนือเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าอาจเกิดการสัมผัสภาษา โดยเฉพาะการยืมคำศัพท์ สอดคล้องกับที่ Thomason & Kaufman (1988, p. 37) ได้กล่าวว่า สิ่งที่จะถูกยืมเป็นลำดับแรกในสถานการณ์การสัมผัสภาษา คือ คำศัพท์ จากการสังเกตเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าเกิดการยืมคำศัพท์ขึ้นกับคนในพื้นที่นี้ เช่น คำนามที่ใช้เรียกกางเกงขาสั้นในภาษาไทใหญ่คือ /kon¹ pət⁴/¹ แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงหวายบางกลุ่มมักจะเรียกว่า /te:w³ kha:¹ san^{5/2}

¹ การถ่ายถอดสัทอักษรในการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทใหญ่อ้างอิงจากพจนานุกรมภาษาไทใหญ่-ไทย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2552, น. ๓) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	ต่ำ-ระดับ	(21)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	กลาง-ตก	(31)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ระดับ	(44)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-ตก	(41)

² การถ่ายถอดสัทอักษรในการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นเหนืออ้างอิงจากหนังสือการศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2551, น. 117-118) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
---	---------	--------------------------	----------	------

หรือคำกริยา เช่น คำว่า /la:t⁵ thiŋ¹ ci:³/ ที่แปลว่านินทา ในภาษาไทยใหญ่ ชาวไทใหญ่ในบ้านเวียงห้วยบางกลุ่ม กลับใช้คำว่า /law⁴ khwu:an¹/ เช่นเดียวกับภาษาไทยถิ่นเหนือ นอกจากนี้ชาวไทใหญ่ยังมีภาษาไทยมาตรฐานเข้ามาใช้ด้วย เช่น คำนามที่ใช้เรียกก้อนอิฐ ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า /mak² ?u:t²/ แต่ชาวไทใหญ่บางกลุ่มจะใช้คำศัพท์เหมือนกับภาษาไทยมาตรฐาน คือ /wit³/³

ข้อมูลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้รักษาคำศัพท์ไทใหญ่ไว้อย่างสมบูรณ์ หากแต่ยังเกิดปรากฏการณ์การยืมคำศัพท์ทั้งคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือและคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานเข้ามาใช้ อย่างไรก็ตามช่วงอายุที่แตกต่างกันของชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้อาจส่งผลให้เกิดการยืมคำศัพท์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนอายุน้อยหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานจากการเรียนในสถาบันการศึกษา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การใช้ภาษาของชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้เปลี่ยนแปลงไปได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเภทคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และมีคำถามการวิจัยว่าคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเภทใดบ้าง และประเภทใดมีจำนวนมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในปัจจุบัน และทำให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงภาษาตามเส้นทางการอพยพซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาชุมชนไทใหญ่ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังอาจเป็นแนวทางในการออกนโยบายของภาครัฐและชุมชนเพื่ออนุรักษ์ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ซึ่งเป็นภาษาที่มีความเสี่ยงที่จะสูญหายไปในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการยืมภาษา (Linguistic Borrowing)

ในสถานการณ์การสัมผัสภาษา ภาษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับคำศัพท์ ระดับเสียง และระดับโครงสร้างประโยคเป็นไปได้ที่จะถูกยืมและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาทั้งสิ้น ทอมัสสันและค็อฟแมน (Thomason & Kaufman, 1988, p. 37) กล่าวว่า สิ่งที่จะถูกยืมเป็นลำดับแรกในสถานการณ์

2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	กลาง-ระดับ	(33)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	ต่ำ-ระดับ	(22)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ตก	(41)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-กลาง	(43)
6	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6	สูง-ระดับ	(55)

³ การถ่ายถอดสัทอักษรในการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นกลางอ้างอิงจากหนังสือการศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2551, น. 134) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	กลาง-ระดับ	(33)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	ต่ำ-ระดับ	(21)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ตก	(41)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-ระดับ	(44)

การสัมผัสภาษา คือ คำศัพท์ หากการสัมผัสภาษามีความเข้มข้นมากเพียงพอจึงจะเกิดการยืมโครงสร้างทางเสียงและโครงสร้างประโยคเป็นลำดับถัดไป ผลโดยตรงที่มีต่อโครงสร้างภาษาผู้ยืมในกรณีการสัมผัสภาษา คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ต่างกันหรือในรูปแบบต่าง ๆ กัน การเปลี่ยนแปลงที่พบบ่อย (Thomason, 2001, pp. 85-91) มีดังนี้

(1) การเพิ่มลักษณะภาษา (addition of features) หมายถึง ภาษาผู้รับได้เพิ่มลักษณะใหม่ขึ้น โดยการสัมผัสภาษา ลักษณะใหม่ที่เพิ่มขึ้นง่ายที่สุดคือคำยืม (รวมทั้งคำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์)

(2) การสูญเสียลักษณะภาษา (loss of features) หมายถึง ลักษณะเดิมในภาษาได้สูญหายไป เนื่องจากเกิดการสัมผัสภาษา โดยไม่มีลักษณะแทรกแซงใด ๆ มาแทนที่ลักษณะที่หายไป

(3) การแทนที่ลักษณะภาษา (replacement of features) หมายถึง ลักษณะเดิมของภาษาผู้ยืมถูกแทนที่ด้วยลักษณะใหม่ที่รับจากภาษาอื่น ซึ่งมักเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านลำดับคำและด้านไวยากรณ์

(4) การคงลักษณะไว้ (retention) หมายถึง ภาษาหนึ่งได้คงลักษณะที่อาจสูญไปนั้นไว้ เนื่องจากได้สัมผัสกับภาษาอื่น กล่าวคือ ลักษณะ F ในภาษา A อาจสูญไปภายใต้แรงผลักดันของโครงสร้างภาษาและวิวัฒนาการของภาษาเอง และขณะนี้ลักษณะ F ก็สูญไปจากภาษาอื่นในตระกูลเดียวกันแล้ว แต่เนื่องจากภาษา B ซึ่งได้สัมผัสกับภาษา A อย่างใกล้ชิดนั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะ F จึงส่งผลให้ลักษณะ F ยังคงไว้ได้ในภาษา A

การยืมภาษา หมายถึง การที่ภาษาหนึ่งรับเอาลักษณะใดก็ตามจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ จนกลายเป็นลักษณะของตนเอง ลักษณะทางภาษาที่ยืมได้มีทุกอย่างตั้งแต่เสียง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ทำนองเสียง เสียงเน้นหนัก คำทุกประเภท โดยเฉพาะคำหลัก เช่น นาม กริยา และลักษณะทางไวยากรณ์ เช่น การแสดงพหูพจน์ การก และหน่วยสร้างต่าง ๆ เช่น ประโยคกรรมจาก เป็นต้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 98) คำยืมอาจแบ่งได้เป็นชนิดต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น. 270-272) ได้แก่

(1) คำยืมแบบทับศัพท์ (loanword proper) คือ คำศัพท์ที่ยืมเข้ามาใช้ทั้งเสียงและความหมาย อาจมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาผู้ยืม เช่น คำว่า “บอล” อ่านว่า “บอน” เป็นคำยืมแบบทับศัพท์จากคำภาษาอังกฤษว่า ball เวลาออกเสียงคำว่า “ball” เสียงท้าย /l/ ในภาษาอังกฤษจะเปลี่ยนเป็นเสียง /n/ ในภาษาไทย เพื่อให้สอดคล้องกับระบบเสียงท้ายของภาษาไทย ซึ่งเสียง /l/ ไม่เกิดในตำแหน่งท้ายพยางค์ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะข้างต้นนี้ไม่มีผลต่อระบบเสียงของผู้ยืม แต่ถ้าคำที่ยืมเข้ามาแล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงให้สอดคล้องกับระบบเสียงในภาษาของผู้ยืม เช่น คำยืมจากภาษาอังกฤษที่มีเสียงควบกล้ำ /bl-, /fl-, /fr-/ ในคำว่า เบลอร์ (blur), แพลต (flat), ฟรี (free) ทำให้เกิดพยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้นในภาษาไทย คือ บล พล และ ฟร

(2) คำยืมแบบผสม (loan blend) คือ การยืมคำศัพท์มาจากภาษาอื่นและนำมาผสมกับคำในภาษาของผู้ยืมในลักษณะประสมคำหรือซ้อนคำ ทำให้ความหมายของคำที่ยืมเข้ามากระจ่างชัดขึ้น คำยืมแบบนี้เรียกว่า คำยืมแบบผสม เช่น คำว่า ขนมเค้ก *ขนม* เป็นคำที่มีใ้ช้อยู่ในภาษาไทยนานแล้วก่อนคำว่า *เค้ก* เมื่อนำคำว่า *ขนม* มาประสมเช่นนี้ ทำให้มีความหมายเฉพาะเจาะจงว่า เค้กคือขนมชนิดหนึ่ง หรือคำว่า *ขนมโก๋* *โก๋* เป็นคำภาษาจีนซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่า *โก๋* เป็นขนมชนิดหนึ่ง

(3) คำยืมแบบแปลง (loan shift) คือ การยืมความหมายจากภาษาอื่นเข้ามาใช้ในภาษาของผู้ยืมด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ 1) การกำหนดคำขึ้นใหม่โดยการสร้างคำจากคำที่มีอยู่เดิมในภาษา เช่น *น้ำแข็ง* ใช้แทนคำว่า *ice* ซึ่งมีความหมายเดียวกัน หรือบัญญัติคำขึ้นใหม่ เช่น วัฒนธรรม เพื่อใช้แทนคำที่มีความหมายเดียวกันว่า *culture* และ 2) การขยายความหมายจากคำเดิม คือ ขยายความหมายของคำที่มีอยู่ในภาษาให้

ครอบคลุมถึงความหมายที่ยืมมาของคำใหม่ เช่น *โบสถ์* ซึ่งมีอยู่เดิมในภาษาไทย ขยายความหมายของคำนี้ให้ครอบคลุมความหมายของ church ว่า *โบสถ์* ด้วย

(4) คำยืมแบบแปล (loan translation) คือ การยืมคำหรือวลีจากภาษาอื่นแล้วมาแปลเป็นคำหรือวลีในอีกภาษาหนึ่งอาจจะแปลทั้งข้อความ หรืออาจจะแปลประโยครูปแบบทางไวยากรณ์และความหมายของภาษานั้น ๆ ไว้ เช่น คำ *แรงม้า* จากภาษาอังกฤษ ว่า *horse power* *แรงเทียน* จาก *candle power* ข้อความ *ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้* จาก *under this situation* และ *ต่อคำถาม* จาก *to the question* การยืมคำในสถานการณ์การสัมผัสภาษา อาจเนื่องจากสาเหตุทางสังคม (McMahon, 1994, pp. 200 - 203) ดังนี้

(1) การแพร่กระจายของวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อผู้พูดภาษารับความคิดใหม่หรือสิ่งของใหม่จากอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ก็จะรับเอาคำที่เรียกความคิดใหม่หรือสิ่งของใหม่นั้นมาด้วย การแพร่กระจายของวัฒนธรรมอาจทำให้เกิดการยืมคำในวงศัพท์ที่แตกต่างกันไป

(2) เรื่องศักดิ์ศรีของภาษาในสังคม กล่าวคือ ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เมื่อภาษา 2 ภาษาที่สัมผัสกันอาจมีฐานะไม่เท่ากันในชุมชนที่พูดกัน ภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากกว่ามักถูกยืมเข้ามาในภาษาที่มีศักดิ์ศรีน้อยกว่าและคำยืมมักอยู่ในวงศัพท์ที่ผู้พูดภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากกว่ามีอิทธิพลสูงสุด อย่างไรก็ตามพบว่าภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากกว่ายืมคำจากภาษาที่มีศักดิ์ศรีน้อยกว่าเช่นกัน แต่มักจะเป็นคำที่มีความหมายทางลบ

อย่างไรก็ตามนอกจากนักวิชาการจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีด้านการเปลี่ยนแปลงทางภาษาแล้ว ยังมีผู้ที่นำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางภาษาในเชิงเปรียบเทียบ เช่น ชิวหง ฉิน (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเกิดจากภาวะสัมผัสภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำยืมภาษาจีนกลางในภาษาจ้วงมีทั้งคำหลักและคำไวยากรณ์ โดยปรากฏทั้งคำยืมแบบทับศัพท์ คำยืมแบบแปล และคำยืมแบบผสม รวมถึง อรรถวิทย์ รอดเจริญ อุบลวรรณ สอนมาลี และประเทือง ทินรัตน์ (2559) ได้ศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทย อำเภอลำปาง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งพบว่าการสัมผัสภาษาของชาวไตหย่าเกิดจากการใช้ภาษาไทยและภาษาจีนปนกันและสลับกันไปมา จนเกิดการแทรกแซงภาษาและเกิดการยืมภาษาขึ้น นอกจากนี้ รัตนา จันทร์เทาว์ (2554) ยังได้ศึกษาการสัมผัสภาษา โดยเลือกกลุ่มข้อมูลคือภาษาไทยและภาษาลาวที่คนลาวใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบปรากฏการณ์การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาลาวกับภาษาไทยของคนลาวในช่วงเวลา 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรกเกิดการสัมผัสภาษาไม่มากนักซึ่งเป็นผลมาจากการปิดประเทศเพื่อการบูรณะ ช่วงที่ 2 เกิดการสัมผัสภาษาในระดับคำศัพท์ และช่วงที่ 3 เกิดการสัมผัสภาษาในระดับการสลับภาษา อันเป็นผลมาจากนโยบายเปิดประเทศและการเข้าสู่ระบบการค้าเสรี ทำให้มีนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจชาวไทยเข้าสู่ลาวเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดการสัมผัสภาษาในที่สุด

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าวมาปรับและนำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเด็นเพื่อวิเคราะห์ประเภทคำยืมของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ การค้นคว้าจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความต่าง ๆ และเก็บข้อมูล

ภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเกี่ยวกับคำยืมของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ วิเคราะห์ประเภทคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การยืมแบบทับศัพท์ การยืมแบบปนภาษา และการยืมแบบผสม ซึ่งจะอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้วิธีการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) พร้อมทั้งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในการกำหนดขอบเขต ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ คือ ชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและอาศัยอยู่มาเนิ่นนาน จึงน่าจะทำให้เห็นถึงการใช้ภาษาไทยใหญ่ รวมถึงยังอาจทำให้เห็นการยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้ของชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้อย่างชัดเจนด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดขอบเขตด้านประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวไทใหญ่ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 15 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 1) ผู้บอกภาษาเป็นชาวไทใหญ่ ต้องพูดภาษาไทยใหญ่ในชีวิตประจำวัน 2) ผู้บอกภาษาชาวไทใหญ่จะต้องมีถิ่นอยู่อาศัยถาวรในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และไม่เคยย้ายภูมิลำเนา และ 3) ผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ที่มีอวัยวะในการออกเสียงสมบูรณ์ มีอวัยวะในการออกเสียงดี มีประสาทตาและประสาทหูใช้การได้ดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำศัพท์ทั้งสิ้น 571 คำ แบ่งเป็นคำศัพท์จากตารางรายการคำศัพท์ซึ่งเป็นชุดคำพื้นฐาน 13 หมวด ซึ่งเป็นการปรับมาจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา กล่าวคือ ผู้วิจัยทำตารางเพื่อเก็บรายการคำศัพท์ตามหมวดต่าง ๆ ได้แก่ (1) หมวดคำเครือญาติ (2) หมวดกิริยาอาการ (3) หมวดที่อยู่อาศัย (4) หมวดคำถาม (5) หมวดธรรมชาติ (6) หมวดพืช ผัก ผลไม้ (7) หมวดลักษณะนาม (8) หมวดเวลา (9) หมวดสัตว์ (10) หมวดสิ่งของเครื่องใช้ (11) หมวดการแต่งกาย ผ่า (12) หมวดบุคคล การงาน และ (13) หมวดอวัยวะในร่างกาย ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมจำนวน 526 คำ นอกจากนี้ยังทำแบบสัมภาษณ์ในรูปแบบบทสนทนาเพื่อสอบถามเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันเพิ่มเติมอีก 45 คำ โดยกำหนดประเด็นเกี่ยวกับอาหาร การกิน ความเชื่อและประเพณี พิธีกรรม การแต่งกาย การศึกษา ธรรมชาติ เพื่อให้ได้คำศัพท์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยติดต่อผู้บอกภาษา และนัดเวลา สถานที่ล่วงหน้า และนำตารางชุดคำศัพท์ไปสอบถามผู้บอกภาษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันเพื่อให้เห็นการใช้คำศัพท์ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นั้น

ผลการวิจัย

การยืมคำมักจะเป็นกระบวนการแรกในการสัมผัสภาษา และเมื่อเกิดการยืมคำเกิดขึ้นย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในภาษาผู้ยืม ในการวิเคราะห์ประเภทของคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานในภาษาไทยใหญ่ ผู้วิจัยจะจัดประเภทคำยืมตามชนิดของคำทางไวยากรณ์ และแบ่งประเภทของคำยืมเป็นหมวดคำต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

1. คำนาม

คำนาม คือ คำที่หมายถึงบุคคล สัตว์ วัตถุ สิ่งของ สภาพธรรมชาติ สถานที่ ความคิด ความเชื่อ คำนิยม รวมถึงสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์ และคณะ, 2564, น.17) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบคำนามทั้งหมดจำนวน 1,242 คำ แบ่งได้เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 575 คำ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 463 คำ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 204 คำ ทั้งนี้ผู้วิจัยพบคำนามทั้งหมด 9 ประเภท ได้แก่ 1) คำนามเกี่ยวกับเครือญาติ 2) คำนามเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย สถานที่ 3) คำนามเกี่ยวกับธรรมชาติ 4) คำนามเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ 5) คำนามเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย 6) คำนามเกี่ยวกับสัตว์ 7) คำนามเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ 8) คำนามเกี่ยวกับการแต่งกาย เสื้อผ้า และ 9) คำนามเกี่ยวกับบุคคล ตำแหน่ง การงาน อาชีพ ดังตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำนามที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/lu:k ⁴ kaw ⁶ /	/lu:k ⁵ ko: ⁵ naj ² /	ลูกคนโต
	/di:an ² ti: ² kan ¹ /	/lən ¹ wa:t ² /	จันทรูปราคา
	/him ² pa:k ³ /	/si: ¹ sop ² /	ริมฝีปาก
	/mi:t ⁴ nap ⁶ /	/kim ³ haj ³ /	กรรไกร
	/kha ³ no:m ² /	/kap ⁴ pi: ² /	เด็กวัด
ภาษาไทยมาตรฐาน	/no:ŋ ⁵ khə:j ¹ /	/noŋ ² kho:j ¹ /	น้องเขย
	/cha ⁵ ʔom ² /	/phak ² ha: ⁴ /	ชะอม
	/mɛ:ŋ ² wi: ³ /	/hə:k ² /	แมลงหวี่
	/mua:k ³ /	/mok ² ho: ¹ /	หมวก
	/paʔ ³ tu: ¹ /	/pak ⁴ tu: ¹ /	ประตู

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ นำคำนามจากทั้งภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานเข้ามาใช้ในภาษาไทยใหญ่ในหมวดคำที่หลากหลาย แสดงให้เห็นปรากฏการณ์การยืมคำศัพท์มาใช้ในการสื่อสาร ส่งผลให้การใช้ภาษาของคนในพื้นที่นี้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปจำนวนคำนามในภาษาไทยใหญ่ คำนามที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือ และคำนามที่ยืมจากภาษาไทยมาตรฐาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปจำนวนคำนามในภาษาไทยใหญ่ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐาน

หมวดคำ	คำภาษาไทยใหญ่		คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ		คำยืมภาษาไทยมาตรฐาน		รวมจำนวน
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เครือญาติ	35	27.78%	74	58.73%	17	13.49%	126
ที่อยู่อาศัย สถานที่	56	44.09%	50	39.37%	21	16.54%	127
ธรรมชาติ	36	52.17%	16	23.19%	17	24.64%	69
พืช ผัก ผลไม้	87	47.54%	77	42.08%	19	10.38%	183
อวัยวะในร่างกาย	25	32.05%	29	37.18%	24	30.77%	78

ตารางที่ 2 สรุปจำนวนคำนามในภาษาไทยใหญ่ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐาน (ต่อ)

หมวดคำ	คำภาษาไทยใหญ่		คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ		คำยืมภาษาไทยมาตรฐาน		รวมจำนวน
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
สัตว์	84	49.41%	59	34.71%	27	15.88%	170
สิ่งของเครื่องใช้	126	47.37%	100	37.59%	40	15.04%	266
การแต่งกาย เสื้อผ้า	58	61.70%	22	23.41%	14	14.89%	94
บุคคล ตำแหน่ง การงาน อาชีพ	68	52.71%	36	27.91%	25	19.38%	129

ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้ทั้งคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ และยืมคำศัพท์จากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามผู้พูดภาษาไทยใหญ่จะใช้คำนามที่เป็นภาษาไทยใหญ่ในอัตราค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในหมวดคำนามเกี่ยวกับการแต่งกาย เสื้อผ้า หมวดคำนามเกี่ยวกับบุคคล ตำแหน่ง การงาน อาชีพ และหมวดคำนามเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งมีการใช้คำนามในหมวดดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 50 จากตัวเลขสถิติ ทั้งนี้ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทใหญ่เป็นสังคมที่ค่อนข้างปิด โดยสังเกตจากการใช้คำนามเกี่ยวกับบุคคล ตำแหน่ง การงาน อาชีพที่เป็นคำภาษาไทยใหญ่สูงถึงร้อยละ 52.71 นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าชาวไทใหญ่มีความผูกพันกับวัฒนธรรมของตนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของพื้นที่มาก กล่าวคือ การแต่งกายและเสื้อผ้าถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ การใช้หมวดคำนามเกี่ยวกับการแต่งกาย เสื้อผ้าที่เป็นภาษาไทยใหญ่ในอัตราสูงแสดงให้เห็นว่า ชาวไทใหญ่ยังให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมด้านการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานหรือเทศกาลวันสำคัญของชาวไทใหญ่ที่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้ยังคงแต่งกายด้วยเอกลักษณ์ของตนเองมาจนถึงปัจจุบัน

อนึ่ง หมวดคำนามเกี่ยวกับธรรมชาติชาวไทใหญ่จะใช้ภาษาไทยใหญ่เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ซึ่งบ่งบอกถึงความใกล้ชิดระหว่างชาวไทใหญ่กับพื้นที่ที่ชาวไทใหญ่ดำรงชีวิตอยู่ด้วย ส่วนในด้านคำยืม ผู้พูดภาษาไทยใหญ่มีการยืมคำภาษาไทยถิ่นเหนือมากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของชาวไทใหญ่ เนื่องจากชาวไทใหญ่ตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย จึงย่อมมีการติดต่อสื่อสารกับคนไทยเหนือทั้งในการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพเกิดขึ้นสาเหตุดังกล่าวจะทำให้เกิดการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยใหญ่และภาษาไทยถิ่นเหนือ และมีการยืมคำนามภาษาไทยถิ่นเหนือมาใช้ในภาษาไทยใหญ่เป็นจำนวนมาก ส่วนการยืมคำนามภาษาไทยมาตรฐานในภาษาไทยใหญ่ยังมีอิทธิพลต่อน้อยกว่าการยืมภาษาไทยถิ่นเหนือมาใช้

2. ลักษณะนาม

คำลักษณะนาม หมายถึง คำที่ใช้บอกลักษณะของคำนามและคำกริยา ซึ่งผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวายใช้เรียกลักษณะของคำนามนั้น ๆ ซึ่งอาจมีรูปเหมือนคำนามหรืออาจต่างจากคำนามนั้น ๆ ก็ได้ ผู้วิจัยพบคำลักษณะนามที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 34 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 38.24 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 32.35 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.41 ดังตัวอย่างในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คำลักษณนามที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/ti:a ⁵ /	/pɔk ² /	ครั้ง (การกระทำ)
	/nu:aj ³ /	/ho:j ² /	ผล (ผลไม้)
ภาษาไทยมาตรฐาน	/si: ⁴ /	/kia:w ⁵ /	ชี้ (ฟัน)
	/lem ⁴ /	/pa:p ⁵ /	เล่ม (สมุด)

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำลักษณนามอย่างหลากหลาย ถึงแม้ว่าจะใช้ลักษณนามที่เป็นคำภาษาไทยใหญ่มากถึงร้อยละ 48.86 หากแต่ได้ยืมคำลักษณนามจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ และบางครั้งผู้พูดภาษาไทยใหญ่เรียกสิ่งของใดสิ่งของหนึ่ง โดยใช้ลักษณนามทั้งภาษาไทยใหญ่และลักษณนามที่ยืมจากภาษาอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเพราะผู้พูดภาษาไทยใหญ่มีการจำแนกสิ่งของอย่างละเอียด และจำเป็นต้องใช้ลักษณนามมากพอสมควรในการแยกความแตกต่างของสิ่งของต่าง ๆ และเมื่อผู้พูดภาษาไทยใหญ่มีการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกมากขึ้น จึงต้องยืมลักษณนามของภาษาอื่น ๆ เพื่อเรียกสิ่งที่ยังไม่รู้ใหม่ นอกจากนี้ยังพบการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นเหนือซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่พอสมควร ในขณะที่พบการใช้ลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานไม่มากนัก เนื่องจากอาจได้รับอิทธิพลจากการสื่อสารกับชาวไทยเหนือจนเกิดความเคยชินในการใช้เรียกลักษณะของสิ่งนั้น ๆ ส่วนลักษณนามที่ยืมจากภาษาไทยมาตรฐานมักจะพบในกลุ่มคนที่อายุน้อยซึ่งอาจเป็นอิทธิพลจากการศึกษา

3. คำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนาม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบคำสรรพนาม 2 ประเภท ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม และคำสรรพนามถาม ผู้วิจัยพบคำสรรพนามที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 39 คำ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 43.59 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.90 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 20.51 ดังตัวอย่างในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คำสรรพนามที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/haw ² /	/kaw ¹ /	คำแทนตัวเองเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน(เพื่อน)
	/su: ¹ /	/mal ³ /	คำเรียกคนที่มีอายุเท่ากัน (บุรุษที่ 2)
ภาษาไทยมาตรฐาน	/kaj ² /	/phə ¹ /	ใคร
	/kɛ: ² /	/su: ¹ /	คำเรียกคนที่มีอายุเท่ากัน (บุรุษที่ 2)

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำสรรพนามในภาษาไทยใหญ่มากที่สุดในจำนวนร้อยละ 43.59 โดยเฉพาะคำเรียกเครือญาติหรือคนในครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากคนในครอบครัวเป็นชาวไทยใหญ่ด้วยกันและมีความคุ้นเคยกับภาษาไทยใหญ่ จึงมักจะใช้คำในภาษาไทยใหญ่สืบทอดกันมา อย่างไรก็ตามมีการใช้คำสรรพนามภาษาไทยถิ่นเหนือในจำนวนที่ใกล้เคียงกับภาษาไทยใหญ่ ทำให้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นเหนือ

มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้มาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้พูดภาษาไทยใหญ่อยู่ในพื้นที่นี้มานานทำให้มีการสื่อสารกับชาวไทยเหนือที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันจนก่อให้เกิดการยืมภาษามาใช้

4. คำกริยา

คำกริยา คือ คำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของกริยาวลี ซึ่งบอกอาการต่าง ๆ ของคนหรือสิ่งของ เช่น การเกิด การเคลื่อนไหว การคิด การดำเนินอยู่ การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง ความเป็นไปได้ เป็นต้น (วิจิตรนัฏพงษ์ และคณะ, 2564, น.32) ผู้วิจัยพบคำกริยาที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 385 คำ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 159 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.30 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 186 คำคิดเป็นร้อยละ 48.31 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 40 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.39 ดังตัวอย่างในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คำกริยาที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/cep ¹ to:ŋ ⁶ /	/to:ŋ ⁵ ke:n ⁴ /	ปวดท้อง
	/pan ¹ po:n ² /	/pan ¹ po:n ⁴ /	ให้พร อวยพร
	/caŋ ² /	/caŋ ⁴ /	ซัง เกลียด
ภาษาไทยมาตรฐาน	/faj ² maj ⁴ /	/faj ⁴ maj ⁵ /	ไฟไหม้
	/jip ³ /	/ji:p ⁴ /	หียบ ถือ
	/kwa:t ³ /	/khwa:t ² /	กวาด

ผลการศึกษาคำกริยาในหมวดคำกริยาแตกต่างจากการใช้คำในหมวดคำอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้มีกริยาที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือคิดเป็นร้อยละ 48.31 ซึ่งมากกว่ากริยาในภาษาไทยใหญ่ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 41.30 อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสังเกตได้ว่ากลุ่มผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นจะเป็นกลุ่มที่มีการใช้คำกริยาภาษาไทยถิ่นเหนือมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มคนเหล่านี้ออกจากพื้นที่ไปศึกษา รวมถึงออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกพื้นที่บ่อยครั้งกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ จึงทำให้มีความคุ้นเคยในการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือกับกลุ่มคนภายนอกชุมชน บางครั้งจึงนำคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือกลับมาใช้ภายในชุมชนจนเกิดความเคยชินกลายเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันนั่นเอง

5. คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา และเป็นส่วนหลักของวิเศษณ์วลี เพื่อบอกเวลา การถาม บอกระดับ ขนาด ขอบเขต สภาพ การเน้น เป็นต้น (วิจิตรนัฏพงษ์ และคณะ, 2564, น.41) ผู้วิจัยพบคำวิเศษณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 98 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 46 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.94 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 30 คำ คิดเป็นร้อยละ 30.61 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 22 คำ คิดเป็นร้อยละ 22.45 ดังตัวอย่างในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คำวิเศษณ์ที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/som ⁴ /	/so:m ⁵ /	เปรี้ยว
	/tin ² mot ¹ /	/tan ⁴ sen ⁵ /	ทั้งหมด
	/ʔa ² nan ¹ /	/het ⁴ san ¹ /	อะไร
ภาษาไทยมาตรฐาน	/bo:j ³ bo:j ³ /	/kam ⁴ kam ⁴ /	บ่อย ๆ
	/di: ² /	/li: ¹ /	ดี
	/sai ¹ /	/saw ² /	ใส

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำวิเศษณ์ในภาษาไทยใหญ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.94 รองลงมาเป็นคำวิเศษณ์ที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้ยังคงรักษาคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ไว้ ทั้งคำวิเศษณ์แสดงคำถาม คำวิเศษณ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะของคำกริยา เช่น คำขยายในการบ่งบอกความเข้มของสี ขนาดของสิ่งของ หรือแสดงลักษณะของกริยาอาการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังใช้มีการใช้คำวิเศษณ์บอกเวลาที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่มักจะใช้ภาษาไทยและยืมคำจากภาษาไทยถิ่นเหนือมาใช้ด้วย ส่วนคำวิเศษณ์ที่ยืมจากภาษาไทยมาตรฐานยังคงปรากฏอยู่บ้าง แต่มักจะปรากฏในกลุ่มคนที่อายุน้อยหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากการศึกษาในโรงเรียนและการสื่อสารกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนจึงเกิดความเคยชินและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

6. คำบุพบท

คำบุพบท คือ คำที่ปรากฏหน้านามวลีและประกอบเข้าเป็นบุพบทวลีเพื่อบอกตำแหน่ง หน้าที่ ความเกี่ยวข้อง ความมุ่งหมาย ความเป็นเจ้าของ ฯลฯ ของนามวลีที่สัมพันธ์กับคำกริยาหรือบอกความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีกับนามวลีในประโยคเดียวกัน (วิจิตรน ภาณุพงศ์ และคณะ, 2564, น.51) ผู้วิจัยพบคำบุพบทที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 30 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 12 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.00 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 43.33 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.67 ดังตัวอย่างในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คำบุพบทที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/kaj ² /	/coŋ ² /	ไกล
	/ta:ŋ ² no:k ⁴ /	/ka: ⁵ no:k ⁵ /	ข้างนอก
	/kaj ⁴ /	/cam ¹ /	ใกล้
ภาษาไทยมาตรฐาน	/kha:ŋ ⁴ lan ¹ /	/ta:ŋ ⁴ lan ¹ /	ข้างหลัง
	/kha:ŋ ⁴ na: ⁴ /	/to:k ⁴ na: ⁵ /	ข้างหน้า
	/ni: ¹ /	/nə: ¹ /	เหนือ

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำบุพบทในภาษาไทยใหญ่และใช้คำบุพบทที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนคำบุพบทที่ยืมจากภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวนไม่มาก

นัก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังพบว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มคนสูงอายุและกลุ่มวัยกลางคนจะมีการใช้คำบุพบทในภาษาไทยใหญ่และภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นหลัก ส่วนกลุ่มคนอายุน้อยหรือกลุ่มวัยรุ่นจะมีการใช้คำบุพบทในภาษาไทยมาตรฐานบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องพูดประโยคหรือข้อความขนาดยาวที่ต้องสื่อสารกับคนภายนอกชุมชนหรือบุคคลที่ตนเองไม่คุ้นเคยก็มักจะใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้ระมัดระวังในการใช้ภาษาสำหรับการสื่อสารกับบุคคลภายนอกพื้นที่

7. คำเชื่อม

คำเชื่อม คือ คำที่ใช้เชื่อมคำ วลี หรือประโยคเข้าด้วยกัน (วิจิตรนั ภาณุพงศ์ และคณะ, 2564, น.53) โดยพบเฉพาะคำเชื่อมสัมพันธ์สารหรือคำเชื่อมระหว่างประโยคเท่านั้น ซึ่งเป็นคำที่บอกความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่เป็นเหตุเป็นผล บอกความแย้งกัน บอกความคล้ายคลึงกัน และบอกเงื่อนไข ผู้วิจัยพบคำเชื่อมที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 17 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.41 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.18 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.41 ดังตัวอย่างในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 คำเชื่อมที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/pi:a ⁴ /	/ʋoŋ ² /	เพื่อให้
	/phoʔ ⁶ /	/loʔ ⁴ /	เพราะ
	/jan ³ ti: ⁵ /	/ta lo: ² /	อย่างที
ภาษาไทยมาตรฐาน	/lɛʔ ⁵ /	/nɛʔ ² /	กับ และ
	/tha: ⁴ /	/ji:n ² /	ถ้า
	/tɛ: ³ wa: ⁴ /	/ta: ⁵ pe: ² mɛʔ ² /	แต่ว่า

ผลการศึกษาในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำเชื่อมที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.18 และใช้คำเชื่อมในภาษาไทยใหญ่และภาษาไทยมาตรฐานในจำนวนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 29.41 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นเหนือมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้พอสมควร จากการสังเกตการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์เมื่อกลุ่มชาวไทใหญ่สื่อสารด้วยการเล่าเรื่องหรืออธิบายข้อมูลที่เป็นประโยคหลายประโยคต่อเนื่องกัน ช่วงแรกจะใช้คำเชื่อมเป็นภาษาไทยใหญ่ก่อน แต่หลังจากนั้นจะเริ่มแทรกปนด้วยการใช้คำเชื่อมภาษาไทยถิ่นเหนือเข้ามาจนจบข้อความ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่มีความคุ้นเคยกับการใช้คำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นเหนือมากกว่าจึงได้มีการนำคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือมาใช้ในจำนวนที่มากกว่าและบ่อยครั้งกว่านั่นเอง

8. คำลงท้าย

คำลงท้าย คือ คำที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของประโยค ไม่มีความหมายเด่นชัดในตัว และไม่มีหน้าที่สัมพันธ์กับส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยค คำลงท้ายอาจแบ่งได้เป็นกลุ่มแสดงทัศนภาวะและกลุ่มแสดงมารยาท (วิจิตรนั ภาณุพงศ์ และคณะ, 2564, น.60) ผู้วิจัยพบคำลงท้ายที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 14 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.71 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ

จำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.71 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 28.58 ดังตัวอย่างในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 คำลงท้ายที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/e: ⁴ /	/lu: ³ /	ละ
	/caw ⁴ /	/kha: ⁵ /	คะ
	/nə: ⁴ /	/na: ⁵ /	นะ
ภาษาไทยมาตรฐาน	/kaʔ ³ /	/kha: ⁵ /	คะ
	/naʔ ⁵ /	/na: ⁵ /	นะ
	/kap ⁵ /	/kha: ⁵ /	ครับ

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำลงท้ายในภาษาไทยใหญ่และในภาษาไทยถิ่นเหนือในจำนวนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 35.71 และใช้คำลงท้ายในภาษาไทยมาตรฐานในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 28.58 การใช้คำลงท้ายเช่นนี้จะปรากฏกับกลุ่มคนในทุกช่วงอายุ ทั้งนี้กลุ่มคนเหล่านี้จะเลือกใช้คำใดจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกลุ่มคนที่สื่อสารด้วยเป็นหลัก เช่น หากสื่อสารกับชาวไทยเหนือก็มักจะใช้คำลงท้ายภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือหากสื่อสารกับคนไทยกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนแปลกหน้าก็มักจะใช้คำลงท้ายในภาษาไทยมาตรฐานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเพื่อแสดงความสุภาพก็เป็นได้

9. คำอุทาน

คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น สะเทือนใจ ตกใจ ตีใจ เห็นใจ ประหลาดใจ สงสาร สงสัย เจ็บปวด เป็นต้น คำอุทานมักปรากฏหน้าประโยค (วิจิตรน ภาณุพงศ์ และคณะ, 2564, น.63) ผู้วิจัยพบคำอุทานที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 8 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.00 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 37.50 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 37.50 ดังตัวอย่างในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 คำอุทานที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/ʔo: ³ ho:j ⁶ /	/hə: ² ʔə: ⁵ /	คำอุทานแสดงความรู้สึกสงสาร
	/po:t ³ toʔ ⁶ /	/ʔa: ³ lo: ⁵ /	คำอุทานแสดงความรู้สึกตกใจ
	/kho ⁶ /	/ʔa: ³ lo: ⁵ ho:j ⁵ /	คำอุทานแสดงความรู้สึกตกใจ
ภาษาไทยมาตรฐาน	/ʔoʔ ⁵ /	/hoʔ ⁴ /	คำอุทานแสดงความรู้สึกตกใจ
	/ʔeʔ ⁵ /	/haʔ ⁴ /	คำอุทานแสดงความรู้สึกสงสัย
	/ʔuj ⁵ /	/hoʔ ⁴ /	คำอุทานแสดงความรู้สึกตกใจ

ผลการศึกษาในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้คำอุทานในภาษาไทยใหญ่ และการยืมคำจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้คำอุทานนั้นเป็นคำที่เปล่งออกมา

เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งออกมาอย่างธรรมชาติ ดังนั้นผู้พูดภาษาไทยใหญ่จึงมักจะเปล่งคำที่ตัวเองคุ้นเคยในการสื่ออารมณ์ออกมา ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ตลก โศก โศก หรือเสียดาย อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่กลุ่มของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุและกลุ่มคนวัยกลางคนในพื้นที่นี้มักจะใช้คำอุทานในภาษาไทยใหญ่และภาษาไทยถิ่นเหนืออยู่บ่อยครั้ง ส่วนภาษาไทยมาตรฐานนั้นมักจะพบในกลุ่มของวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ซึ่งอาจเป็นเพราะบางครั้งกลุ่มวัยรุ่นสื่อสารกันด้วยประโยคภาษาไทยมาตรฐานอยู่ก่อนเมื่อเจอสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกอย่างกะทันหัน จึงอาจใช้คำอุทานภาษาไทยมาตรฐานตามสถานการณ์นั้นโดยไม่รู้ตัวก็เป็นได้

10. คำปฏิเสธ

คำปฏิเสธ คือ คำที่ใช้บอกปฏิเสธหรือไม่ยอมรับ ซึ่งแบ่งได้เป็นคำปฏิเสธกริยาและคำปฏิเสธข้อความ (วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะ, 2564, น.64) ผู้วิจัยพบคำปฏิเสธที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้ทั้งหมด 4 คำ โดยเป็นคำศัพท์ภาษาไทยจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 50.00 คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.00 และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.00 ดังในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 คำปฏิเสธที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของภาษา	คำยืม	คำภาษาไทยใหญ่	ความหมาย
ภาษาไทยถิ่นเหนือ	/bo: ³ /	/ʔam ² /	ไม่
ภาษาไทยมาตรฐาน	/maj ⁴ /	/ʔam ² /	ไม่

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการใช้คำปฏิเสธของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้ไม่ได้มีความหลากหลายมากนัก กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ส่วนใหญ่จะใช้คำปฏิเสธเป็นภาษาไทยใหญ่ คือ คำว่า /ʔam²/ ส่วนผู้พูดภาษาไทยใหญ่บางกลุ่มจะมีการยืมคำจากภาษาไทยถิ่นเหนือมาใช้ คือ คำว่า /bo:³/ และบางครั้งจะใช้คำยืมภาษาไทยมาตรฐาน คือ คำว่า /maj⁴/ ผลการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มชาวไทยใหญ่ส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้ยังคงรักษาการใช้คำศัพท์ไทยใหญ่ไว้อย่างเข้มข้น อาจแต่มีบางส่วนที่มีการนำคำปฏิเสธที่ยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้บ้างในบางสถานการณ์

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ยืมคำจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 10 หมวด ได้แก่ คำนาม คำลักษณนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย คำอุทาน และคำปฏิเสธ โดยใช้คำศัพท์ทั้งหมด 1,871 คำ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 836 คำ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 733 คำ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 302 คำ ซึ่งแสดงจำนวนคำยืมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 สรุปจำนวนการใช้คำภาษาไทยใหญ่ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐาน

ลำดับ	หมวดคำ		คำภาษาไทยใหญ่		คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือ		คำยืมภาษาไทยมาตรฐาน		รวมจำนวน
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1	คำนาม	เครื่องญาติ	35	27.78%	74	58.73%	17	13.49%	126
		ที่อยู่อาศัย สถานที่	56	44.09%	50	39.37%	21	16.54%	127
		ธรรมชาติ	36	52.17%	16	23.19%	17	24.64%	69
		พืช ผัก ผลไม้	87	47.54%	77	42.08%	19	10.38%	183
		อวัยวะในร่างกาย	25	32.05%	29	37.18%	24	30.77%	78
		สัตว์	84	49.41%	59	34.71%	27	15.88%	170
		สิ่งของเครื่องใช้	126	47.37%	100	37.59%	40	15.04%	266
		การแต่งกาย เสื้อผ้า	58	61.70%	22	23.41%	14	14.89%	94
2		บุคคล ตำแหน่ง การงาน อาชีพ	68	52.71%	36	27.91%	25	19.38%	129
		3	ลักษณนาม	13	38.24%	11	32.35%	10	29.41%
4	สรรพนาม	17	43.59%	14	35.90%	8	20.51%	39	
5	กริยา	159	41.30%	186	48.31%	40	10.39%	385	
6	วิเศษณ์	46	46.94%	30	30.61%	22	22.45%	98	
7	บุพบท	12	40.00%	13	43.33%	5	16.67%	30	
8	คำเชื่อม	5	29.41%	7	41.18%	5	29.41%	17	
9	คำลงท้าย	5	35.71%	5	35.71%	4	28.58%	14	
10	คำอุทาน	2	25.00%	3	37.50%	3	37.50%	8	
11	คำปฏิเสธ	2	50.00%	1	25.00%	1	25.00%	4	

ในตารางจะเห็นได้ว่า คำยืมในภาษาไทยใหญ่นั้นเป็นคำยืมที่มาจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งปรากฏ 10 หมวด และมีลักษณะคล้ายกัน กล่าวคือ คำยืมที่เป็นคำนามมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ คำกริยา คำวิเศษณ์ หมวดคำเหล่านี้ล้วนเป็นคำหลักหรือคำบอกเนื้อความ ส่วนคำไวยากรณ์ ได้แก่ คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย คำอุทาน และคำปฏิเสธ ได้มีการยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานเช่นกันแต่มีจำนวนไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าในการใช้ภาษาไทยใหญ่ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จะมีคำยืมจากภาษาไทยถิ่นเหนือมากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยใหญ่นั้นอาศัยอยู่ปะปนกับชาวไทยเหนือหรือชาวไทยพื้นเมืองซึ่งพูดภาษาไทยถิ่นเหนือในพื้นที่นั้นมาเป็นเวลานาน จึงอาจทำให้ภาษาไทยถิ่นเหนือเข้าไปแทรกซึมในภาษาไทยใหญ่ได้ง่าย จึงทำให้เกิดการสัมผัสภาษาในตัวผู้พูดภาษาไทยใหญ่ได้ง่ายเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่สูงอายุยังคงเก็บรักษาการใช้คำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ไว้พอสมควร หากแต่บางสถานการณ์ก็ได้ยืมคำศัพท์จากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตได้ว่าส่วนใหญ่การใช้คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือมักเกิดกับผู้พูดภาษาไทยใหญ่วัยกลางคนที่มักจะออกไปสัมผัสกับสังคมภายนอก จึงอาจทำให้รับคำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือเข้ามาใช้ในภาษาไทยใหญ่ ส่วนการใช้คำยืมในภาษาไทยมาตรฐานมักเกิดกับผู้พูดภาษาไทยใหญ่กลุ่มวัยรุ่น อาจเป็นเพราะ

ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในช่วงอายุนี้ได้รับอิทธิพลจากการศึกษาในโรงเรียน รวมถึงยังสัมผัสกับอิทธิพลของเทคโนโลยีได้มากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ จึงอาจส่งผลให้ได้รับคำศัพท์ที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ยืมคำจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 10 หมวด ได้แก่ คำนาม คำลักษณนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย คำอุทาน และคำปฏิเสธ โดยใช้คำศัพท์ทั้งหมด 1,871 คำ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่จำนวน 836 คำ คำยืมภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 733 คำ และคำยืมภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 302 ทั้งนี้ในการยืมคำของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้ปรากฏคำยืมที่เป็นคำนามมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ คำกริยา คำวิเศษณ์ คำสรรพนาม คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย คำอุทาน และคำปฏิเสธ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาในภาษาตระกูลไทในงานวิจัยเรื่องอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า การแปรภาษาในภาษานั้น ๆ ที่เกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาที่มีอำนาจมากกว่ามีความแตกต่างกันออกไป เช่น การแปรคำศัพท์ภาษาไทยในงานวิจัยของ ฐิติกาญจน์ ใจไมตรี และ อุมารณณ์ สังขมาน (2559) จะเห็นได้ว่าผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าความเข้มข้นในการแปรภาษาจะน้อยกว่าภาษาไทยใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงพยางค์ในคำบางคำเพียงเล็กน้อย และเกิดการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้ด้วย ในขณะที่การแปรการใช้ศัพท์ในงานวิจัยของ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2556) มีความเข้มข้นในการแปรภาษามากกว่าภาษาไทยใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือ นอกจากมีการแปรเสียงสระและพยัญชนะ การสูญเสียศัพท์ และการใช้ศัพท์อื่นแทนภาษาไทยคำแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำภาษาไทยคำบางคำเกิดขึ้นด้วย ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานและเป็นภาษาที่มีอำนาจมากที่สุดในประเทศไทยย่อมมีอิทธิพลต่อการแปรภาษาของภาษาถิ่นหรือภาษาชาติพันธุ์ในกระบวนการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยกรุงเทพฯ กับภาษานั้น ๆ

ส่วนความแตกต่างระหว่างการแปรภาษาไทยใหญ่ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่กับการแปรภาษาของภาษาอื่น ๆ ในงานวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้นคือ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนดังกล่าวอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบพหุภาษา ซึ่งภาษาไทยใหญ่ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ดังกล่าวนอกจากจะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นเหนือด้วย แม้ว่าภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นภาษาที่มีอำนาจมากที่สุดก็ตาม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้พูดภาษาไทยใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยมายาวนาน และได้สัมผัสกับสังคมภาคเหนือของประเทศไทยอย่างใกล้ชิด จึงมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยถิ่นเหนือมาใช้ในภาษาไทยใหญ่มากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน

อย่างไรก็ตามเมื่อนำผลการศึกษานี้มาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลอื่นจะเห็นได้ว่า เมื่อภาษาในตระกูลไทเกิดการสัมผัสภาษากับภาษาที่มีอำนาจซึ่งเป็นภาษาตระกูลอื่น มักจะมีความเข้มข้นในระดับการแปรภาษามากกว่า และรูปแบบการสัมผัสภาษาที่หลากหลายกว่าภาษาที่อยู่ในตระกูลไทด้วยกัน เช่น อรรถวิทย์ รอดเจริญ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาเชิงสำรวจในประเด็นการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไตหย่า อำเภอซินผิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งอธิบายไว้ว่า การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไตหย่ากับภาษาจีนของผู้พูดภาษาไตหย่า อำเภอซินผิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีนมีถึง 4 รูปแบบ ได้แก่ การปนภาษา การสลับภาษา การแทรกแซง

ภาษา และการยืมภาษา และผู้พูดภาษาไทห่ามักจะนำคำหรือประโยคภาษาจีนไปใช้ปะปนกับภาษาไทห่ามด้วย นอกจากนี้การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่นยังทำให้ภาษาในตระกูลไทมีโครงสร้างทางภาษาใหม่และรูปแบบการยืมภาษาใหม่เกิดขึ้น เช่น ชิวหง ฉิน (2554) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเกิดจากภาวะสัมผัสภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง ที่ได้สรุปไว้ว่าการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลางนอกจากทำให้ภาษาจ้วงมีหน่วยเสียงเพิ่มขึ้นและรูปแบบพยางค์ใหม่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ใหม่เกิดขึ้นทั้งในด้านคำ วลี และประโยค โดยยืมโครงสร้างจากภาษาจีนกลางมาใช้ในภาษาจ้วง อีกทั้งยังปรากฏคำยืมแปลจากภาษาจีนในภาษาจ้วงด้วย ซึ่งรูปแบบการยืมคำดังกล่าวไม่ได้พบในการศึกษาครั้งนี้ เหตุที่การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลอื่นมีความเข้มข้นในระดับการแปรภาษามากกว่าและมีรูปแบบการสัมผัสภาษาอันเกิดจากการยืมคำที่หลากหลายกว่าผลการศึกษานี้ อาจเป็นเพราะภาษาที่อยู่ในตระกูลไทด้วยกันมีระบบเสียง วิธีการสร้างคำ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นการสัมผัสภาษาจะเกิดในรูปแบบของการยืมภาษาเป็นหลัก ส่งผลให้ไม่ได้ปรากฏรูปแบบของการสัมผัสภาษาอย่างหลากหลายเท่ากับการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลอื่น

ข้อเสนอแนะ

ควรวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางภาษาของผู้พูดภาษาไทใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นเฉพาะเชิงลึกต่อไป เช่น การปนภาษา การสลับภาษา การแทรกแซงภาษา ทั้งในระดับเสียง คำ วากยสัมพันธ์ รวมถึงปัจจัยทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษา เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัย วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเภทงานวิจัยเดี่ยว ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา พนาวงศ์ และอุไรวรรณ แก้วคำมูล. (2546). *ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- ชิวหง ฉิน. (2554). *การเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเกิดจากภาวะสัมผัสภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). สืบค้นจาก https://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/22245/3/xiuhong_qi.pdf
- ฐิติกาญจน์ ใจไมตรี และอุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). การศึกษาการแปรคำศัพท์ในภาษาพวนบ้านหมี จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(45), 245-262.
- พรณิดา ชันธพัทธ์. (2020). การเปรียบเทียบคำยืมในภาษาไทใหญ่. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 12(2), 121-146.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2552). *พจนานุกรมภาษาไทใหญ่-ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: แสงศิลป์.

- รัตน์ จันท์เทาว์. (2554). การสัมผัสภาษา: ภาษาไทยและภาษาลาวของคนลาว. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 7(3), 121-134.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะ. (2564). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สกสค.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2551). *การศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท*. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2556). การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาไทยคำ อำเภอย่อย จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 33(1), 149-173.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ, อุบลวรรณ สวนมาลี, และประเทือง ทินรัตน์. (2559). การศึกษาเชิงสำรวจ: การสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยอำเภอลำปาง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 24(46). 331-347.
- McMahon, M.S. (1994). *Understanding Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thomason, S. G. & Kaufman, T. (1988). *Language contact, Creolization and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press.
- Thomason, S. G. (2001). *Language contact: an introduction*. Washington D.C.: Georgetown University press.